Hälso- och sjukvårdsnämnden

SÄRSKILT UTTALANDE
2022-05-24

Socialdemokraterna
I STOCKHOLMSREGIONEN

Ärende 4
HSN 2021-2001

Slutrapport från långtidsutredningen Hälso- och sjukvården 2040

Vi socialdemokraterna vill betona betydelsen av att bra underlag ligger till grund för de beslut och uppdrag som kommer att genomföras framöver. Därför är denna slutrapport från Långtidsutredningen viktig. Utredningens syfte har varit att beskriva och analysera förutsättningarna för hälso- och sjukvård 2040 – utifrån hälso- och sjukvårdens inriktning om god vård på lika villkor och Region Stockholms målbild år 2025. Inför det fortsatta arbetet med underlaget i hälso- och sjukvårdsnämnden vill vi i samband med rapportens överlämnande göra några kompletterande medskick som vi anser viktiga.

Inledningsvis vill vi betona betydelsen av att inkludera *ett verksamhetsnära perspektiv på* de beslut och uppdrag som kommer att göras utifrån slutrapporten. Regionen behöver ta till sig att det är i verksamheterna som utvecklingen och förändringen ska hända fram till 2040. Vi vill betona att regionen i större utsträckning än tidigare måste inkludera underlag från verksamheterna med vad dessa behöver för att kunna verksamhetsutveckla – detta gäller inte minst frågan om digitalisering och nya arbetssätt. Utifrån det perspektivet behöver även nya ersättningsmodeller utformas som stödjer utvecklingsarbetet.

Sjukvården i Region Stockholm har sedan beslutet om Framtidsplanen år 2011 påbörjat en omställning av sjukvården för att ge invånarna en bättre vård. En stor del i förändringen har handlat om att flytta ut sjukvård från akutsjukhusen till öppenspecialistvård och den nära vården. Vi socialdemokrater står bakom principen om nära vård, men inte så som resultatet har blivit. Planen har tyvärr inte fullföljts utan resulterat i ideologiska privatiseringar och hårdhänta nedskärningar. Den fria etableringsrätten inom vårdvalssystemen driver på en utveckling där flest aktörer etablerar sig där det är mest lönsamt. Efterfrågan blir i högre grad styrande, vilket inte är detsamma som vårdbehoven. Vi ser idag flera exempel på detta. Trots att vi vet att vårdbehoven ofta är större utanför Stockholms innerstad är det i innerstaden vården finns och nyetablerar sig.

Detta går emot hälso- och sjukvårdens inriktning om god vård på lika villkor. Vi socialdemokrater anser att åtskilliga beslut behöver tas framöver för att återta kontrollen över sjukvården och för att garantera vård efter behov i hela regionen.

Slutrapporten beskriver och analyserar olika perspektiv och lyfter fram betydelsen av *ett förebyggande och hälsofrämjande arbete i samverkan*. Här vill vi särskilt betona och lyfta fram behovet av satsningar och nya uppdrag inom ramen för den nära vården och med fokus på vården i områden där vårdbehov och sjukdomsbörda är störst. Vi socialdemokraterna tror på vårdcentralen ”mitt i byn”. Vårdcentralerna ska vara navet i vården. Det handlar om att vården ska vara närvarande i hela länet, ta ett större ansvar för folkhälsan och det förebyggande arbetet samt präglas av kontinuitet. För att detta ska vara möjligt krävs mer resurser till primärvården och tydliga beslut nu och framåt. Dessutom finns det ett stort behov nu och framöver av att regionen stärker samverkan med kommunala verksamheter och civilsamhället inom folkhälsoområdet

Inte sedan år 2011 har det gjorts en övergripande analys över vårdbehoven i Region Stockholm. Vi vill att hälso- och sjuvådsnämnden ta beslut att återinföra vårdbehovsanalyserna för att återigen kunna planera och styra utvecklingen av vården nu och framåt. Det handlar i grunden om att återupprätta den behovsstyrda vården. Utifrån vårdbehovsanalysen ska styrande geografiska principer för hela vården tas fram, samt en etableringsstrategi som styr utbyggnaden av vård efter behov. All vård kan inte finnas överallt, men den vård som behövs ofta ska finnas i hela länet. Vårdbehovsanalysen ska även ligga till grund för behovet regionalt när det gäller akutvården dvs antalet vårdplatser inklusive intensivvården samt i samverkan med kommunerna och processen för att påbörja en kommunalisering av hemsjukvården.

Vi socialdemokrater anser att ett av de riktigt stora problemen med den vårdstruktur som Region Stockholm har byggt upp är att utbildnings-respektive forskningsuppdraget inte fungerar. Över tio år med vårdval Stockholm utan en strukturerad plan för utbildningsuppdraget har skapat stora revor inom kompetensförsörjningen. Denna situation har de senaste åren tvingat fram skärpta krav på vårdgivare att erbjuda specialisttjänster, verksamhetsförlagd utbildning etc. Dock kvarstår grundproblemet att många vårdgivare inom flera vårdvalsområden är för små och inte kvalificerar sig för att ta emot vårdpersonal under utbildning – dvs. ansvarig studierektor på lärosätena godkänner helt enkelt inte vårdgivaren som utbildningsplats. Detta är ett allvarligt problem som måste lösas eftersom bristen och behovet

av specialistutbildad personal är stor nu och framöver. Det är ett gap som inte går att lösa på ett år utan kräver stora förändringar av vilka mottagningar som ska få bedriva offentligt finansierad vård i regionen. Dessutom anser vi att regionen behöver *en politik och planering* av en hållbar kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården som även omfattar privata aktörer som på uppdrag av Region Stockholm bedriver vård. Regionen behöver lägga fram förslag på hur bemanning av specialistutbildad personal ska säkras. Förslagen behöver bryta utvecklingen idag där privata vårdgivare inom öppenspecialistvården dränerar specialistvården på sjukhusen på erfaren senior personal istället för att de själva tar ansvaret och lära upp yngre kollegor i specialisttjänstgöring.

Som största region i Sverige och med flest lärosäten måste Region Stockholm även ta ett ansvar för hur kompetensförsörjningen nationellt ser ut och utvecklas fram till 2040. Det är ett generellt problem att storstadsregionerna utarmar stora delar av vården på personal. Dessutom är det ett specifikt problem att den stora andelen privata vårdgivare inom främst specialistvården tar vårdpersonal från andra delar av landet. Det är inte hållbart på sikt. Vi anser att regionen ska vara självförsörjande på vårdpersonal och inte dränera övriga landet. Kompetensförsörjningsfrågor inom vården har inga enkla lösningar men Region Stockholm måste lägga mycket kraft på detta område.

Coronapandemin och det allvarliga säkerhetspolitiska läget i vår omvärld har tydligt visat hur en robust sjukvård med marginaler också är en beredskapsfråga. Den kanske viktigaste delen av en god beredskap är att sjukvården generellt har en tillräcklig och robust kapacitet med marginaler samt har rådighet över centrala funktioner som vårdpersonal, laboratorie- och testverksamhet samt omsättningslager för sjukvårdsmateriel och läkemedel. Regionens brister i beredskapsplaner, regional samordning, roller och beslutsfattande som har konstaterats i oberoende utvärderingar är mycket allvarliga. Det har saknats en plan för vaccineringen och den privatiserade vården har gjort regionen sårbar i kristider särskilt gällande vårdpersonal. Vi socialdemokrater ser ett stort behov av att regionen i beslut och uppdrag framöver bygger upp en robust krisberedskap inom hälso- och sjukvården specifikt och i regionens samtliga verksamheter generellt.

Avslutningsvis vill vi socialdemokrater betona att det är viktigt att ett beslut tas kring hur rapporten ska användas under kommande mandatperiod. Därför anser vi att rapportens innehåll och slutsatser ska föredras för den nya hälso- och sjukvårdsnämnden samt regionstyrelsen som kommer att tillträda efter valet i september i år.